

MARC
ELSBERG

BLACKOUT

Z Í T R A B U D E P O Z D Ě

MARC
ELSBERG

BLACKOUT

Z Í T R A   B U D E   P O Z D Ě

© Marc Elsberg 2012, published in arrangement
with Literary Agency Michael Gaeb, Berlin

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Překlad © Matouš Hájek, 2017

Obálka © Jiří Miňovský – ARBE, 2017

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2017

ISBN 978-80-7585-203-8 (pdf)

MARC
ELSBERG

BLACKOUT

Z Í T R A B U D E P O Z D Ě

Překlad: Matouš Hájek

MILÁN

Jako v pomatení smyslů točil Piero Manzano volantem, zatímco kapota jeho Alfy Romeo neomylně klouzala vstříc světle zelenému autu před ním. Zapřel se oběma rukama o volant a zdálo se mu, jako by užuž slyšel ten příšerný rachot, když se do sebe zaklíní dvě karoserie. Skřípění brzd, kvílení pneumatik, světla aut ve zpětném zrcátku, za chvíli to přijde.

Trvalo to celou věčnost a Manzano přitom bůhvíproč myslel na čokoládu, sprchu, kterou si chtěl za dvacet minut doma dát, skleničku vína na gauči a na rande s Carlou nebo Paulou příští víkend.

Alfa Romeo se trhnutím zastavila, milimetr od nárazníku druhého auta. Manzana zatlačila setrvačnost zpátky do sedadla. Ulici zahalila neproniknutelná tma: světla semaforů, která ještě před chvílí zeleně zářila, zmizela a zůstala po nich jenom matná stopa na Manzanově sítnici. Obklopil ho zlověstný jekot klaksonů a skřípějícího kovu. Zleva se na něj řítily světlomety nákladáku. Kde ještě před chvílí stálo světle zelené auto, sršela teď modrá stěna jisker. Prudký náraz odhodil Manzanovi hlavu na boční sklo, jeho auto se roztočilo jako kolotoč a zastavil ho až další náraz.

Napůl omráčený se rozhlédl a pokusil se zorientovat. Před jedním z jeho potkávacích světel se nad vlhkým černým asfaltem snášely sněhové vločky. Kapota jeho auta byla zčásti utržená. Pár metrů před ním civěla koncová světla nákladáku.

Manzano dlouho neváhal. Rychle rozepl bezpečnostní pás, popadl mobil a vyskočil z auta.

Lékárničku a výstražný trojúhelník našel v kufru. V rychlosti přešel očima svoji Alfu. Z levé přední části a roštu chladiče toho po zásahu nákladáku moc nezbylo. Levé přední kolo vězelo hluboko v rozmačkaném plechu. Auto bylo na odpis.

Dveře nákladáku byly otevřené. Manzano oběhl kabinu a zrazil se.

I v opačném směru došlo k několika srážkám a světla stojících aut vytvářela strašidelnou atmosféru. Provoz se zastavil. Světle zelené auto bylo slisované na šířku sedadla řidiče a zaklíněné pod nárazníkem nákladáku. Z jeho kapoty, nebo spíš z toho, co po ní zbylo, stoupala pára a všechno kolem postupně mizelo v jejím oparu. Sešrotovanými dveřmi na straně řidiče lomcoval malý svalnatý muž v prošíváné vestě. Řidič nákladáku, vytušil Manzano a vyrazil k autu. Z toho, co uviděl, se mu udělalo špatně.

Náraz vyrval sedadlo řidiče z místa a odhodil ho na klín spolujezdkyni. Řidič visel bez známek života na bezpečnostním pásu. Hlavu měl vytočenou v nelidském úhlu a před sebou vyfouklý airbag. Ze spolujezdkyně byla vidět jen ruka a hlava. Obličej měla zakrvácený a zavřená víčka se jí třásla. Kousek pod nimi se sotva znatelně pohybovaly rty.

„Ambulanza!“ zařval na řidiče nákladáku. „Zavolejte záchranku!“
„Neni signál!“ houkl řidič.

Rty spolujezdkyně už se nehýbaly. O tom, že ještě žije, svědčily jen malé bublinky krve v koutku úst, které se nafukovaly s každým novým výdechem. Mezitím se na místě shromáždilo tolik zvědavců, že světla aut prosvítala už jen úzkými proužky mezi nimi. Lidé přešlapovali v chumelenici a zírali.

Manzano na ně křičel, aby zmizeli, ale nikdo se ani nehnul, jako by ho vůbec neslyšeli. Teprve teď si všiml toho, co před nehodou vnímal jen nevědomky. Pouliční lampy nesvítily. Proto byla taková tma. Noc působila celkově temněji než jindy. „Jak to vypadáte, člověče?“ zeptal se ho muž v zimní bundě. „Seděl jste v tom autě?“

Manzano zakroutil hlavou. „Proč?“

Muž ukázal na Manzanův levý spánek. „Potřebujete doktora. Sedněte si.“

Teprve teď ucítil Manzano tepající bolest na hlavě. Ze spánku mu po krku stékala teplá krev. Udělalo se mu nevolno. Vrávoravě vykročil k troskám sešrotovaného auta a marně se přitom

vzpíral postupné ztrátě vědomí. Do noci se jako poslední volání o pomoc zařezávalo nekončící troubení klaksonu z vraku světle zeleného auta.

ŘÍM

Alarm pípal bez přerušení a na monitorech před Valentinou Condottovou blikala záplava kontrolék.

„Co se to sakra děje?!“ křičela a hekticky tiskla tlačítka před sebou. „Frekvence vyjela najednou prudce nahoru a systém aktivoval automatické vypnutí. Celá severní Itálie je pryč! Bez varování!“

Před třemi lety skončila Valentina Condottová jako systémová operátorka v operačním středisku společnosti Terna na předměstí Říma. Od té doby řídila osm hodin denně tok proudu v italské přenosové soustavě a výměnu elektřiny se soustavami sousedních zemí.

Na projekčním plátně o velikosti dvakrát šest metrů svítily na černém pozadí barevné linky a čtverečky. Italská distribuční soustava. Zprava i zleva visely monitory s aktuálními údaji ze všech sítí. Na Valentinině pracovním stole blikaly čtyři menší obrazovky s dalšími řadami čísel, křivek a grafů.

„Zbytek země je na žluté,“ zavolal na ni kolega Giuseppe Santrelli, operátor rozvodné sítě. „Mám na drátě Milán. Chtějí jet zase naplno, ale z Enelu nemají stabilní frekvenci. Ptají se, jestli s tím můžeme něco udělat.“

„Sicílie už je taky na červené!“

Model semaforu: když svítila zelená, byla síť v pořádku. Žlutá znamenala komplikace, červená blackout. Díky celoevropskému varovnému systému mohl každý operátor kdykoli zjistit, hrozí-li někde v síti nebezpečí krize. V době mezinárodního propojení, nejen toho elektrického, šlo o naprostou nezbytnost.

Většinu procesů řídily počítače. V řádu milisekund usměrňovaly tok elektrického proudu a operátoři v řídicích stanicích na celý

systém dohlíželi. Sítovou frekvenci padesáti hertzů mohli přitom snížit jen nepatrně, jinak hrozily vážné škody na generátorech. V případě větších výkyvů počítač části sítě automaticky vypnul.

Červeně zbarvená plocha na projektoru znamenala, že počítače odpojily od sítě prakticky všechny oblasti severně od regionů Lazio a Abruzzo. Výpadek se dotkl i Sicílie. Elektrizace teď proudila už jen do spodní části poloostrova. Přes třicet milionů lidí obklopila tma.

Najednou se do zbytku sítě začalo tlačit větší množství proudu, což způsobilo nebezpečné výkyvy frekvence a další automatická vypnutí.

„Bum! A jste venku,“ pronesl Santrelli lakonicky. „Kalábrie, Basilicata, části Apulie a Kampánie jsou na červené. Zbylé regiony hlásí žlutou. A hele! Francouzi a Rakušani mají taky problémy!“

YBBS-PERSENBEUG

Herwig Oberstätter zvedl oči od rozvaděče a ještě jednou se zaposlouchal. Vysoko nad ním visel železobetonový strop elektrárenské haly, která svou velikostí připomínala gotickou katedrálu, a hučení generátorů se od něj odráželo zpátky do prostoru.

Z úzkého kovového můstku, který obíhal po obvodu celé jižní elektrárenské haly asi v polovině její výšky, pozoroval tři červené generátory. Jejich statory stály v řadě za sebou jako ohromné válce, a přesto tvořily jen vrcholek jejich konstrukce. Zvnějšku se podobaly mohutným, nehybným gigantům, ale Herwig Oberstätter cítil jejich nezkrotnou vnitřní sílu. Generátory poháněly ocelové hřídele, objemné jako kmeny vzrostlých stromů, a zároveň je spojovaly s Kaplanovými turbínami pod nimi. V každém z generátorů se několiksetkrát za sekundu otočily mnohatunové magnety a kilometry stočeného drátu. Vznikalo tak rotační magnetické pole, které na vodičích statoru indukovalo elektrické napětí. Tak se kinetická energie měnila na energii elektrickou. I když měl Oberstätter titul strojího inženýra, nikdy tenhle

zázrak plně nepochopil. Odtud proudila hybná síla moderního života. Přes dráty vysokého napětí, rozvodny a vedení s nižším napětím až do nejzapadlejší chatrče v zemi. Jakmile se takhle síla vyčerpala, svět se zastavil.

Desítky metrů pod Oberstätterem protékalo přes lopatky turbín, velké jako nákladní auta, tisíc kubických metrů vody za sekundu. A i když v tomto ročním období dosahoval průtok svého minima, pracovaly turbíny na polovinu maximálního možného výkonu.

Už na základní škole se Oberstätter učil, že elektrárna Ybbs-Persenbeug z padesátých let dvacátého století je jednou z prvních a zároveň největších rakouských elektráren na Dunaji. Mezi obcemi Ybbs a Persenbeug v Dolním Rakousku přetínala řeku na délce asi čtyřiatřiceti kilometrů 460 metrů dlouhá a až jedenáct metrů vysoká přehradní hráz. Tohle však Oberstätter zjistil až před devíti lety, kdy tady začal pracovat. Od té doby kontroloval a spravoval červené obry, jako by to byly jeho vlastní děti.

Ještě jednou se zaposlouchal. Za devět let se se svými stroji sžil. Teď ale slyšel něco, pro co nenacházel vysvětlení.

Byl páteční večer, lidé se vraceli z práce domů a potřebovali teplo a světlo. Spotřeba elektřiny byla tou dobou nejvyšší. Rakouské elektrárny sice pracovaly na plný výkon, přesto bylo v tuhle část dne nezbytné proud dovážet. Elektrickou energii lze skladovat jen těžko, a lidi jako Oberstätter tak museli v elektrárnách po celém světě vyrábět právě tolik elektřiny, kolik se jí právě spotřebovávalo. Neustálé změny v chování odběratelů přitom vyvolávaly průběžné změny frekvence. Zodpovědnost za její vyrovnanost v sítích nesly mimo jiné generátory a rychlost jejich otáčení.

Najednou mu došlo, co slyší. Popadl vysílačku a zavolal svým kolegům v řídicí místnosti.

„Něco tu nehraje!“

Přes statický šum a praskání k němu z reproduktoru dolehl hlas kolegy.

„Taky na to koukáme! V síti najednou prudce klesla frekvence!“

Hučení v hale sílilo a přerušovaly ho jen nepravidelné tupé rány. Oberstätter nervózně pozoroval velké válce a křičel přitom do vysílačky: „Vypadá to spíš na nadfrekvenci! Generátory nestíhají, udělejte s tím něco!“

Co to tam žvaní o poklesu frekvence? Tyhle generátory jsou přetížené, ne nevytížené. Kdo by najednou potřeboval tolik proudu? Generátory se chovají přesně opačně. Jako by tam venku najednou odpadly spousty odběratelů. Když je frekvence v síti tak nestabilní, že to zasáhlo i jejich generátory, znamená to daleko vážnější problémy. Došlo snad někde k rozsáhlému výpadku proudu? Desetitisíce Rakušanů by teď seděly ve tmě.

Oberstätter zděšeně sledoval, jak červení obři začali nejdřív vibrovat a pak nadskakovat. Pokud by počet otáček vylétl příliš vysoko, zničila by stroje jejich vlastní odstředivá síla. Čas na automatické nouzové vypnutí.

„Vypněte to!“ zařval Oberstätter do vysílačky. „Jinak nám to tady spadne na hlavu!“

Tváří v tvář téhle nezkrtné síle stál Oberstätter v němém úžasu. Rachot generátorů teď přehlušoval všechno ostatní. Tři obrovské stroje se v nepravidelných intervalech zvedaly a zase klesaly a Oberstätter čekal, že každou chvíli proletí stropem haly jako ventil tlakové nádoby.

Po chvíli najednou vše ztichlo.

Oberstätter cítil jen doznívající vibrace. Otřesy přetrvaly sotva několik sekund, ty mu ale připadaly jako věčnost.

Náhlé ticho působilo děsivě. Teprve teď si uvědomil, že neonové zářivky už prostor neosvětlovaly. Poblíkávaly jen monitory a nouzová světla.

BRAUWEILER

„Švédsko, Norsko a Finsko na severu, Itálie a Švýcarsko na jihu, všechno pryč,“ vysvětloval operátor, kterému Jochen Pewalski

právě koukal přes rameno. „S nimi i části sousedních států. Dánsko, Francie, Rakousko, ale i Slovinsko, Chorvatsko a Srbsko. E.ON hlásí několik výpadků, Vattenfall a EnBW jsou na žluté. Francouzi, Poláci, Češi a Maďari taky. A skvrny jsou i na britských ostrovech.“

Jochen Pewalski, vedoucí systémového řízení sítí společnosti Amprion, pracoval přes třicet let v komplexu z roku 1928, poblíž Kolína nad Rýnem.. Ten vznikl jako řídicí středisko pro přenosovou soustavu tehdejších rýnsko-vestfálských elektráren RWE a dlouho byl znám jako „centrální řídicí stanice Brauweiler“. Obrovské tabule o ploše šestnáct na čtyři metry, protkané červenými, žlutými a zelenými čarami, i množství obrazovek na pracovních stolech operátorů – to vše každý den Pewalskému připomínalo, jaká zodpovědnost na něm a jeho týmu leží.

V Brauweileru měli za úkol kontrolovat, řídit a usměrňovat celou přenosovou soustavu Amprionu, jedné ze čtyř velkých sítí v Německu, a tím pádem i jedné z největších v Evropě. Pracovali na napětových úrovních 380 a 220 kilovoltů.

Navíc koordinovali paralelní provoz čtyř hlavních provozovatelů přenosových soustav pro celé Německo. Kromě toho měli na starost koordinaci a rovnováhu systémů pro celou severní část evropské přenosové soustavy. Do ní patřila Belgie, Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Polsko, Rakousko, Rumunsko a Slovensko.

Od doby, kdy před pár lety došlo k liberalizaci trhů s elektřinou, byly tyto úkoly čím dál důležitější a zároveň s tím i komplexnější. Elektřina proudila napříč Evropou více než kdykoli předtím. Z místa, kde se vyráběla, na místo, kde po ní zrovna byla poptávka. Neustálý koloběh dávání a přijímání. Pewalski se teď obával, že se tahle rovnováha v některých částech Evropy vymkla kontrole.

„Tohle je horší než v roce 2006,“ povzdechl si druhý operátor.

Pewalski si vybavil, že tenhle muž byl u toho, když společnost E.ON 4. listopadu 2006 večer odpojila jedno z vedení vysokého napětí, aniž by varovala sousední síť. Důvodem byl převoz zaoceánského parníku z vnitrozemských loděnic v Papenburgu na pobřeží. Spojovací vedení Landsbergen-Wehrendorf se okamžitě přetížilo a automaticky vypnulo. Následně vypadla vedení po celé Evropě. I když Pewalski se svými spolupracovníky bojoval proti výpadkům s vypětím všech sil, museli nakonec přihlížet tomu, jak patnáct milionů Evropanů postupně přichází o dodávky proudu. Trvalo přes hodinu a půl, než se jim a zahraničním kolegům podařilo provoz obnovit. Kolapsu celé evropské sítě zabránili jen o vlásek.

Současná situace byla o poznání dramatičtější.

„Češi už jsou taky na červené,“ oznámil operátor.

Před dvaceti minutami nahlásili první problémy Italové. Už během kolapsu na jihu zaznamenali vážné problémy i Švédové a po nich celá Skandinávie. Chladné zimní počasí v nevhodnou dobu si v různých koutech Evropy očividně vyžádalo lidské životy.

„Musíme za každou cenu udržet německou síť, aby se nepřerušilo i západovýchodní spojení,“ prohlásil Pewalski odhodlaně.

V jeho centrále začal chaos. Operátoři převáděli proud na vedení, která byla ještě volná, odpojovali elektrárny, u jiných zvyšovali výkon, posílali přebytečnou energii do přečerpávacích elektráren, dokud měly volnou kapacitu. V případě potřeby se zbavovali zátěže. Několik továren si tak udělalo nucenou přestávku a tisíce lidí skončily bez proudu.

Pewalski pozoroval, jak se další a další linie na tabuli rozsvěcovaly červeně.

Navenek se snažil zůstat klidný, myšlenky se mu však v hlavě míhaly jedna přes druhou. Dokud se na většině evropského území vyrábělo a spotřebovávalo dost elektřiny, daly se odpojené sítě vcelku snadno reaktivovat. V případě úplného výpadku to

bylo jiné. Jaderný reaktor ani uhelnou elektrárnu nelze nahodit v řádu minut jako plynovou turbínu nebo přečerpávací vodní elektrárnu.

„Španělsko na žluté.“

„Fajn, to stačí,“ řekl Pewalski rozhodně. „Odřízneme Německo.“ A potichu dodal: „Pokud to ještě stihneme.“

NĚKOLIK KILOMETRŮ OD LINDAU

„Snad nám vystačí benzín,“ řekla Chloé Terbantenová.

Sonja Angströmová přestala sledovat zasněženou krajinu podél dálnice a zadívala se na palubní desku. Seděla na zadním sedadle vedle Lary Bondoniové, Chloé Terbantenová auto řídila a na sedadle spolujezdce si Fleur van Kaaldenová podupávala do rytmu hudby, která hrála z rádia.

„Tak můžeme pro jistotu natankovat ještě v Německu,“ navrhl Fleur.

Jejich auto se blížilo k rakouské hranici. K horské chatě, kterou si rezervovaly na celý nadcházející týden, jim scházela jenom hodina jízdy. Napravo i nalevo už se v měsíčním světle, které se čas od času vynořilo zpoza mraků, rýsovaly výběžky Alp. Sonja rozeznávala obrysy statků rozestých po jejich úbočích. Lidé v nich nejspíš chodili brzo spát, všude byla tma.

Jely v Chloině Citroënu, jehož kufr přetékal příliš velkými zavazadly, sportovními taškami, lyžemi a snowboardy. Cestou už jednou tankovaly, vypily kávu a flirtovaly s partou mladých Švédů, kteří jeli na snowboard do Švýcarska.

„Za kilometr je další pumpa.“ Fleur mávla směrem k ceduli vedle dálnice, kolem níž Chloé prosvítila stoosmdesátkou.

Sonja vyhlížela světlá na odpočívadle, ale viděla jen měsícem ozářenou krajinu.

Chloé odbočila na výjezd, dlouhou táhlou zatáčkou.

„Asi bude na druhý straně dálnice,“ napadlo Laru, když se před nimi otevřela široká plocha a změt' světél.

Chloé zabrzdila.

„Co se to tady děje?“

Potemnělou fasádu čerpací stanice pokrývaly jen skvrny ze světlometů aut, která v dlouhých řadách za sebou čekala u tankovacích stojanů. Nocí se mihotalo jen několik sloupů světla, nejspíš z kapesních svítilen.

Chloé nechala auto rozsvícené a vystoupila.

Sonja okamžitě ucítila, jak se do ní přes džíny a svetr zakousla zima. Auto před nimi mělo německou poznávací značku. Sonja mluvila obstojně německy, a šla se proto zeptat, co se děje.

„Výpadek proudu,“ vysvětlil řidič zpoza polootevřeného okýnka.

Stejnou odpověď dostala i u jednoho ze stojanů od muže v kombinéze.

„A tankovat teda nemůžeme?“ chtěla vědět. „Čerpadla stojanů pracujou s normálním proudem. Bez něj nedostaneme benzín z podzemních zásobníků.“

„Záložní zdroj nemáte?“

„Nemáme,“ pokrčil bezradně rameny. „Ale za chvíli to určitě nahodí,“ ujišťoval ji.

„Jak dlouho už to trvá?“ napadlo Sonju při pohledu na dlouhé fronty a přeplněné parkoviště sousední restaurace, protože vše leželo ve tmě. Pátek před začátkem zimních prázdnin.

„Asi čtvrt hodiny.“

Asi, opakovala si Sonja na cestě za ostatními. Vyložila kamarádkám, co se dozvěděla.

Chloé bouchla do střechy auta. „Nastupovat!“ zavolala. „Na-tankujeme na příští benzínce.“

BERLÍN

„Co tím chcete říct, že nevíte?“

Ministr vnitra, proplešatělý, zavalitý muž s brunátným obličejem, stál ve smokingu před obrazovkou a působil našťvaně. Soudě dle oblečení musel urychleně opustit slavnostní večeri.

Frauke Michelsenová si nemohla vzpomenout, jestli ho vůbec někdy v situačním středisku ministerstva vnitra viděla. Nejspíš to souviselo i s tím, že tam sama docházela jen výjimečně.

Teď byla místnost plná. Ze zaměstnanců oddělení veřejných služeb, informačních technologií, spolkové policie, krizového řízení a civilní ochrany znala Michelsenová víceméně každého.

Na obrazovce byl Helge Brockhorst ze Společného ohlašovacího a vysílacího střediska spolkových zemí v Bonnu. „Není to tak jednoduché,“ odvětil lakonicky.

Špatná odpověď, pomyslela si Frauke Michelsenová. „Když dovolíte, pane ministře,“ vmísil se do hovoru státní tajemník Holger Rhess, „tady pan Bädersdorf vám to může snad stručně objasnit.“

Že zrovna Bädersdorf, pomyslela si Michelsenová. Dlouhá léta pracoval pro Sdružení energetického a vodního hospodářství, než se této lobbistické společnosti podařilo dostat ho přímo na ministerstvo.

„Představte si elektrickou síť jako oběhovou soustavu člověka,“ vysvětloval Bädersdorf. „Snad jen s rozdílem, že nemá jen jedno srdce. Srdcí je víc a tvoří je elektrárny. Z nich se elektřina distribuuje po celé zemi, podobně jako krev po těle. Existují přitom různá vedení, tak jako existují různé cévy. Vedení vysokého napětí je srovnatelné s aortou. Dá se jím přenášet velké množství energie na dlouhou vzdálenost. Pak jsou tu vedení se středním napětím. Ta posouvají elektřinu dál až do regionálních sítí, které je potom dodávají koncovým odběratelům, tak jako kapiláry přivádějí krev do jednotlivých buněk.“

Pro dokreslení výkladu si přitom zkušeně poklepával na různá místa na těle. Tahle slova neříkal poprvé a Michelsenová musela bez závisti uznat, že používá skutečně názorná přirovnání.

„Rozhodující jsou přitom dva aspekty. Zaprvé, aby síť zůstala v rovnováze, musí mít stabilní frekvenci. Funguje to podobně jako krevní tlak. Když je moc vysoký, nebo moc nízký, ztratíme vědomí. Přesně k tomu bohužel došlo v elektrické síti. A zadruhé, elektřinu lze jen stěží skladovat. Musí proto neustále proudit, jako krev. Jak-

mile se spotřebuje, musí se vyrobit. V průběhu dne se distribuují různá množství elektřiny. Tak jako srdce musí tlouct rychleji, když se člověk najednou rozběhne, musejí i elektrárny v době nejvyššího vytížení dodávat větší množství energie. Nebo je třeba spustit další elektrárny. Je to zatím srozumitelné?“

Rozhlédl se kolem. Většina lidí pokyvovala, jen ministr se stále mračil.

„Ale jak k tomu může dojít v celé Evropě? Myslel jsem, že německá síť je bezpečná.“

„To také je,“ odpověděl zástupce sdružení, jak mu Michelsenová tajně přezdívala. „Projevilo se to i tím, že Německo přišlo o dodávky proudu jako jedna z posledních zemí a jako jedna z prvních teď zase funguje. Ale německá síť není v rámci Evropy ostrov.“

Několikrát ťukl do klávesnice a na velkém projekčním plátně se objevila mapa Evropy protkaná hustou změťí různě zbarvených čar.

„Tohle je přehledová mapa elektrických sítí v Evropě. Na první pohled je vidět, jak těsně jsou provázané.“

Mapu na plátně vystřídalo modré pozadí a na něm síť čar spojující symboly elektráren, rozvoden, továren a obytných domů.

„Dříve tu byly národní energetické společnosti, které elektřinu vyráběly i distribuovaly. Řízení celé energetiky měla v rukou jediná firma. V důsledku liberalizace trhu s elektřinou se ale situace dramaticky změnila. Dnes tu máme výrobce elektřiny na jedné straně.“

Elektrárna na obrázku změnila barvu z modré na červenou.

„A provozovatele sítě na straně druhé.“

Spojovací linie se zbarvily dozelena.

„Někde uprostřed fungují kromě toho,“ v síti se objevila další ikonka budovy se symbolem eura, „energetické burzy. Na nich si výrobci elektřiny a obchodníci dohadují ceny. Dodávky elektřiny tak v dnešní době zahrnují několik aktérů, kteří se v situaci, jaká právě nastala, musejí nejprve zkoordinovat.“

Frauke Michelsenová cítila potřebu jeho prohlášení doplnit: „A jejich nejdůležitějším cílem nejsou fungující dodávky energie do domácností a továren, ale generování zisku. Potřebují vměstnat mnoho různých zájmů pod jednu střechu. V případě krize v řádu minut.“

„Příčinu výpadku zatím neznáme. Můžete si však být jisti, že všichni táhneme za jeden provaz. Takhle situace koneckonců nikomu neprospívá.“

„Jak to, že příčinu výpadku ještě neznáte?“ zeptal se jeden z pracovníků oddělení civilní ochrany.

„Na to jsou už nějaký čas systémy příliš složité.“

„Jak dlouho budeme muset čekat, než dodávky obnoví?“ zeptal se státní tajemník.

„Podle dostupných informací by na většině území měly být dodávky obnoveny do zítřejšího rána.“

„Nechci pořád jenom sýčkovat,“ vložila se do hovoru Frauke Michelsenová. „Ale mluvíme tady o téměř celé Evropě. Podniky nemají zkušenosti s krizí takových rozměrů.“ Snažila se mluvit sebejistě. „Jsem zodpovědná za krizové řízení a civilní ochranu. Když zítra ráno nevyjedou ve městech autobusy a tramvaje, nebudou v provozu nádraží a letiště, nebude možné vytopit úřady a školy a většina obyvatel nebude mít k dispozici tekoucí vodu, nemluvě o telekomunikaci a informacích, bude to znamenat obrovský problém. Teď ještě můžeme podniknout nouzová opatření.“

„Jakým způsobem budou dodávky obnoveny?“ zeptal se ministr vnitra.

Bädersdorf si vzal slovo jako první: „V zásadě se kolem elektráren postupně postaví menší sítě, zajistí se, aby si udržovaly stabilní frekvenci, a pak se postupně rozšiřují. Poté se tyhle podsítě propojují a synchronizují.“

„Jak dlouho jednotlivé kroky trvají?“

„Podle toho – znovuzřízení sítí od pár sekund až po několik hodin, synchronizace jde pak relativně rychle.“

„A byla tedy zasažena území po celé Evropě?“ ujišťoval se ministr. „Jsme v kontaktu s ostatními zeměmi?“

„Kontakt se právě navazuje,“ potvrdil Rhess.

„Výborně. Sestavte krizový štáb a pravidelně mě informujte.“ Ministr se otočil k odchodu. „Hezký zbytek večera, dámy a pánové.“

Tomu se to mluví, pomyslela si Michelsenová. Žádný hezký večer. Bude to dlouhá noc.

SCHIPHOL

Delayed.

Delayed.

Delayed.

Všechny letecké společnosti ohlásily ve stejnou chvíli zpoždění.

„Bude to ještě dlouho?“ zeptala se Bernadette a přitiskla se k svojí nejoblíbenější panence.

„Nech toho,“ obořil se na ni bratr důležitě. „Támhle píšou, že má naše letadlo zpoždění.“

„Ale já neumím číst. To přece víš.“

„Mimino,“ smál se jí Georges.

„Sám jsi mimino!“

„Mimino! Mimino!“

Bernadette začala natahovat. „Mami!“

„Dost už,“ nakázal svým dětem François Bollard. „Georges, přestaň zlobit sestřičku.“

„Takhle se dostaneme do Paříže nejdřív o půlnoci,“ povzdechla si Bollardova manželka Marie. Vypadala ztrhaně

„Páteční večer,“ pokrčil rameny Bollard. „Není to poprvé.“

Stáli uprostřed hroznu lidí před informačními tabulemi. Jejich let do Paříže měl odletět před hodinou. Nový čas odletu byl stanoven na 22:00.

Dlouhé řady sedaček na místech vyhrazených pro čekání byly přeplněné. Mezi nimi posedávali lidé na svých zavazadlech. U pul-

tů restaurací s rychlým občerstvením se tvořily fronty. Bollard se poohlížel po nějakém tichém místečku, ale v hale se tlačilo příliš mnoho lidí.

„Co je tam teď?“ ptala se Bernadette.

„Jak to?“

„No paráda,“ zaslechl Bollard svoji ženu a otočil se k jedné z tabulí.

Cancelled.

Cancelled.

Cancelled.

PAŘÍŽ

Lauren Shannonová mířila kamerou na muže před sebou. James Turner, zpravodaj CNN ve Francii, cpal druhému muži mikrofon pod nos.

„Jsme právě před centrálou pařížských hasičů na náměstí Julese Renarda,“ hlásil Turner. „Vedle mě stojí divizní generál François Liscasse, vedoucí Brigade de sapeurs-pompiers de Paris, jak se místní hasičský sbor nazývá.“

Ve světle reflektorů připomínaly sněhové vločky světlušky.

Turner se obrátil na Liscasse.

„Pane generále, už více než pět hodin je Paříž bez proudu. Máte informace, jak dlouho tenhle stav ještě potrvá?“

Navzdory počasí měl Liscasse na sobě jen modrou uniformu. Jeho čepice připomněla Lauren Shannonové prezidenta de Gaullea a zároveň fakt, že pařížští hasiči jsou jednotkou francouzského vojska podléhající ministerstvu vnitra.

„K tomu nemohu v současné době podávat informace. Několik tisíc našich mužů je v terénu po celé Paříži i okolí. Pořád máme hned po New Yorku největší hasičský sbor na světě. Obyvatelé Paříže se proto i za těchto okolností mohou cítit v bezpečí. Nyní se snažíme vyprostit lidi uvízlé v metru a ve výtazích. Kromě toho došlo k mnoha dopravním nehodám a na několika místech i k požáru.“

„Znamená to, že někteří lidé budou muset na záchranu čekat až do rána?“

„Vycházíme z toho, že se proud brzy znovu nahodí. Ale všem občanům v nouzi pomůžeme, o tom vás ujišťuji.“

„Pane generále...“

„Děkuji. Omluvte mě prosím, musím se vrátit do práce.“

Turner generálovo odmítnutí zamaskoval zkušeným pohledem do kamery. „Z Paříže se hlásí James Turner se speciálem Noc bez proudu.“

Turner dal Shannonové znamení ke stříhu a rozloučil se se zády, která mu generál bez jediného slova nastavil. Povytáhl si kožešinový límec bundy a řekl Shannonové: „Chtěl bych se konečně něco dozvědět od těch chlápků z ministerstva vnitra. Pojď, zajedeme tam.“

Jako Turnerova kameramanka a řidička se Shannonová naučila šikovně kličkovat pařížskou dopravou. Chaos, který v ní před několika hodinami zavládl, se sice uklidnil, ale na krátkou trasu přesto potřebovali přes dvacet minut.

Daleko před ministerstvem byla Rue de Miromesnil uzavřená. Shannonová zaparkovala auto bez rozmýšlení v nejbližším vjezdu.

V Paříži žila už dva roky. Zakotvila tu během cesty kolem světa, na kterou se vydala po univerzitě. Ze začátku chtěla pokračovat ve studiu žurnalistiky, pak ale dostala práci u Turnera, což jí zabralo všechn čas. Turner byl sice arogantní pitomec, protože se považoval za nového Boba Woodwarda, ale Shannonová toho díky němu hodně procestovala a získala obrovské zkušenosti. Už nějakou dobu lépe rešeršovala, dařilo se jí nacházet lepší příběhy, a navíc věděla, jak je vyprávět. Před kameru ji ale Turner nikdy nepustil. Proto v té trošce volného času, co jí zbýval, psala vlastní příspěvky a zveřejňovala je na webu.

Pospíchali pěšky k zátarasu, kde hlídkovala policie.

„Tisk,“ oznámil Turner a vytasil legitimaci.

„Je mi líto,“ řekl jeden z policistů. „Jděte stranou,“ vyzval ho jeho kolega.

Shannonová uviděla, jak se k nim blíží světla několika aut.

Bez brzdění projela kolem nich a proklouzla úzkou mezerou, kterou policisté urychleně vyklidili. Shannonová nespouštěla auta z hledáčku kamery, ale za zatmavenými skly nebylo nic vidět.

„Tak co?“ zeptal se Turner.

„Jsem ráda, že jsem stihla ten švenk,“ odvětila Shannonová, „pozorování bylo na tobě. Kdo to byl?“

„Netuším, ve tmě jsem nic neviděl.“

SAINT-LAURENT-NOUAN

„Zatracená práce,“ ulevila si Isabelle Marpeauxová, zatímco si její manžel Yves přetahoval přes vlněný svetr tlustý kabát. „Můj manžel pracuje v elektrárně a my tu sedíme patnáct kilometrů od ní bez světla a bez proudu.“

Pod všemi těmi vrstvami svetrů a kabátů působila teď ve světle svíčky ještě neforemněji než obvykle.

„A co já s tím?“ zabručel a pokrčil rameny. Byl rád, že se konečně dostane z domu. Už několik hodin mu nechtěla dát pokoj.

„Děti jsou taky bez proudu,“ zopakovala snad posté.

Syn se jim dovolal hodinu a půl po výpadku na mobil, o pár minut později mluvili i s dcerou. Syn žil s rodinou poblíž Orléansu, dcera u Paříže. „Snažím se dovolat celou věčnost,“ řekla jim. „Ale mobilní sítě...“

Kromě toho, že ani jim nejde proud, už Marpeaux dětem nic říct nestihl.

„Umiš si představit, jak tvoje matka vyvádí.“

Zavřel za sebou dveře a nechal manželku samotnou ve vymrzlém, potemnělém domě. Venku mu šel od pusy bílý dým. Nebe bylo bez mráčku.

Motor Renaultu chytil napoprvé. Cestou se Marpeaux pokoušel naladit v rádiu zprávy. Většina stanic nevysílala, ostatní hrály hudbu. Nakonec to vzdal.

Tmavá zimní krajina s holými poli a opadanými stromy nenasvědčovala tomu, že zrovna projíždí jednou z nejoblíbenějších prázdninových oblastí Francie. Od jara začnou zase do regionu proudit miliony tuzemských i zahraničních turistů, aby se v kopcích podél Loiry vydali po stopách starobylých šlechtických rodů, navštívili slavné zámky, nakoupili víno a aby tady, v srdci Francie, načerpali trochu z pověstného umění žít, savoir-vivre. Marpeaux se sem přistěhoval před pětadvaceti lety. Ne snad kvůli kráse místní krajiny, ale protože mu v jaderné elektrárně Saint-Laurent nabídli dobře placené místo inženýra.

Po dvaceti minutách jízdy se před ním vynořily obrysy městečka Saint-Laurent-Nouan, nezvykle tmavého, bez světél v oknech i pouličního osvětlení. Skoro výsměšně se za městečkem tyčily mohutné chladicí věže elektrárny v přízračně slabém světle. Je to vlastně zvláštní, pomyslel si Marpeaux při pohledu na kolosy před sebou, že jsme základní myšlenku téhle technologie za dvě stě let nikam neposunuli ani ji nenahradili žádnou modernější. Jaderná elektrárna není v podstatě nic jiného než gigantický parní stroj a ten lidstvu slouží od začátku osmnáctého století. Jenom místo dřeva se dnes jako palivo používá štěpitelný uran nebo plutonium a pohánějí se jím generátory.

S výkonem necelých tisíc megawattů patřilo toto zařízení k těm menším v zemi. Dva tlakovodní reaktory ležely přímo na Loire, ze které čerpaly chladicí kapalinu. Když Marpeaux koncem osmdesátých let do komplexu nastoupil, byly ještě v provozu dva starší reaktory UNGG. Od vážné havárie, při níž se roztavil jeden palivový článek, došlo ke kontaminaci budovy a provoz elektrárny se na dva a půl roku zastavil, už tehdy uplynulo sedm let. Počátkem devadesátých let společnost Electricité de France oba starší bloky odstavila.

Marpeaux prošel bezpečnostní kontrolou u vjezdu a zaparkoval auto na stejném místě, kde do něj před patnácti hodinami nastupoval poté, co předal řízení noční směny kolegovi ze směny dopolední.

Francie generovala osmdesát procent své elektřiny v jaderných elektrárnách. Jestli zprávy z posledních hodin nelhaly a síť se skutečně prakticky celá zhroutila, došlo u většiny reaktorů k nouzovému vypnutí, uvažoval Marpeaux. Ovládací prvky se automaticky spustí mezi palivové tyče a tím se z větší části přeruší jaderná řetězová reakce. Díky své práci věděl Marpeaux už desítky let něco, co ostatní lidé nevěděli, nebo alespoň ne do katastrofy ve Fukušimě. Totiž že odstavený reaktor nepřestává produkovat teplo a je třeba jej ochlazovat. K roztavení neochlazeného jádra reaktoru a vyvolání jaderné havárie stačí jen asi deset procent běžné provozní teploty. Energie na bezpečnostní a chladicí systémy pocházela obvykle z veřejné elektrické sítě. Když tato síť vypadne, naskočí záložní systémy. Elektrárna v Saint-Laurent měla na každém bloku tři na sobě nezávislé systémy poháněné dieselvými motory. Zásoby paliva byly koncipovány minimálně na týden provozu.

Jakmile otevřel dveře do velína, uslyšel chaotické pípání a houkání nejrůznějších varovných signálů. Už téměř dvacet let pracoval Marpeaux jako operátor reaktoru, posledních osm let vedl vždy jednu ze tří směn denně. Podobné situace už mu tep nějakou dobu nezrychlovaly. Když vstoupil do místnosti se stovkami světýlek a monitorů, dvanáct operátorů v tichosti a soustředně postávalo či sedělo na svých místech. Někteří kontrolovali čísla, ukazatele a kontrolky před sebou, jiní v obrovských bichlích hledali, co zaznamenané signály přesně znamenají a co je příčinou jejich spuštění. Samí zkušení muži. Alespoň dva týdny v roce musejí u zkušebních pultů cvičit každou jen trochu myslitelnou situaci. Vedoucí směny pozdravil Marpeauxe potřesením ruky.

„Co se děje?“

„Vypadl nám jeden motor na druhém reaktoru. Hned ze začátku.“

„Ostatní šlapou?“

„Ukázkově.“

„Má to co dělat s tím testem?“

Tři dny předtím testovali záložní energetické systémy.

Vedoucí směny pokrčil rameny.

„Vždyť víš, jak to chodí. Moudřejší budeme nejdřív za dva měsíce, až se nám podaří všechno prošetřit a rekonstruovat.“

Technologie.

MILÁN

„Zhluboka nadechnout a vydechnout,“ instruovala doktorka.

Stetoskop studil Manzana na zádech.

„Říkám vám přece, že mi nic není,“ ujišťoval ji.

Doktorka, mladá žena, která by dobře zapadla do televizního seriálu, se postavila před Manzana a malou baterkou mu posvítila do oka.

„Bolesti hlavy, nevolnost, otupělost?“

„Nic z toho.“

Manzano seděl svlečený do půl těla na lůžku v malinké pohotovostní ordinaci milánské nemocnice Ospedale Maggiore. Ačkoli se po chvilkové ztrátě vědomí ještě na místě nehody probral, trvali záchranáři na tom, že ho odvezou s sebou. Jeho auto bylo tak jako tak na odpis, o to se postarají hasiči.

„Otevřít.“

Manzano poslechl a doktorka mu prohlédla ústa. Co z toho při ošetřování tržné ranky na hlavě chtěla zjistit, zůstalo Manzanovi záhadou.

„Ošetřete mi ten škrábanec a pusťte mě domů,“ požádal doktorku.

„Máte tam někoho, kdo se o vás postará?“

„Je to snad nabídka?“

„Není.“

„To je škoda.“

„Určitě tu nechcete zůstat?“

„Když si spolu dáme skleničku dobrého vína, zůstanu samozřejmě rád. Ale jinak...“

„Zní to lákavě,“ odpověděla s chladným úsměvem, „ale alkohol tady používáme jenom v desinfekcích.“

„V tom případě dám přednost lahvince červeného doma. Rentgenovat, doufám, nebudeme.“

„Nebudeme,“ potvrdila doktorka a vytáhla stříkačku.

Jakmile Manzano zahlédl jehlu, udělalo se mu špatně. „Píchnu vám lokální anestetikum vedle rány a můžete jít. Nelekněte se, trochu to píchne.“

„Musí to být?“ zeptal se.

„Mám vám to sešívat bez umrtvení?“

Manzano se křečovitě chytil lůžka. „Taky vám tady vypadla elektřina?“ snažil se rozptýlit a zabodl oči do podlahy, aby nemusel doktorku pozorovat. Cítil, jak mu po těle vyrazil pot.

„V celém městě, zdá se. Už hodinu mi sem posílají lidi jako jste vy a venku čekají další. Autonehody kvůli náhlému výpadku semaforů, lidi, co popadali v metru, když se vlaky najednou zastavily. Tak a je to. Asi vám zůstane malá jizva, ale nic vážného. Člověk pak působí zajímavěji.“

Manzano se zase uvolnil. „Asi tak zajímavě jako Frankensteinovo monstrum.“

Tentokrát jí po tváři přeběhl skutečný úsměv. Manzano si natáhl košili se zakrváceným límcem, přes ni kabát s potrhanými rukávy, poděkoval doktorce a vykročil ven z ordinace.

Před nemocnicí marně sháněl taxi. Oslovil muže na informacích, ale ten jen omluvně pokrčil rameny.

„Pokud se vůbec někam dovolám, můžu vám taxi objednat, ale čekal byste na něj přinejmenším hodinu. Veřejná doprava nejedí a taxíky jsou přetížené. Jako při velkém výpadku v roce 2003.“

Celá Itálie čtyřicet hodin bez proudu. Každý Ital si na to pamatoval. Tentokrát to snad přejde rychleji.

Manzano muži poděkoval, vyhrnul si límec kabátu a s náma-
hou vykročil na cestu.

Světla aut splývala v táhlý proud, který se lenivě vinul kaňony
ulic. Ledový vítr profukoval Manzanovi kabát.

Na cestě úzkými uličkami směrem ke katedrále ho doprovázela
nekončící symfonie klaksonů. Prošel kolem ní a přes Via Dante
zamířil k Parco Sempione. Troubení bylo čím dál hlasitější.
Tramvaje se při výpadku zastavily a blokovaly provoz. Manzano
kráčel dál ucpanými ulicemi a v některých se sotva protáhl mezi
stojícími auty a fasádami domů. Většina obchodů, které míjel,
měla už zavřeno, přestože cedulky s otvíracími hodinami hlásaly
něco jiného.

S úžasem si uvědomil, že najednou objevuje věci, jež mu za
světla zůstávaly skryté. Skurilní nápisy na obchodech, budovy,
kolem jejichž rozsvícených oken by jindy jen prošel, teď ale
poprvé zabloudil pohledem na jejich průčelí. V miniaturním
krámku s potravinami se za svitu svíček přeřabovala v krabicích
skloněná postava. V prosklených dveřích visela cedulka s nápisem
„Chiuso“, přesto se Manzano rozhodl zaklepat.

Ke dveřím přišel starší muž v bílém plášti a nedůvěřivě si
Manzana změřil pohledem. Pak otevřel dveře. Nad vchodem
cinkl zvoneček.

„Co chcete?“

„Můžu si ještě něco koupit?“

„Jenom jestli máte hotovost. Elektronické platby nejdou.“

Manzano nasál vůni prosciutta a gorgonzoly, antipasti a ciabatty.
Vylovil z kapsy peněženku a přepočítal obsah.

„Mám jen čtyřicet euro.“

„To vám musí stačit. Nevypadáte jako velkej jedlík. Co to máte
s hlavou?“

Dveře nechal otevřené a zmizel za pultem.

„Jenom malá nehoda kvůli výpadku proudu.“

Manzano si vybral bresaolu, finocchiettu, taleggio, kozí sýr, nakládané houby, artyčoky a půlku bílého chleba. Prodavač všechno naskládal do tašky s jednoduchým nápisem „Alimentari Pisano“. Manzanovi zbyla ještě dvacet čtyři eura. Rozloučil se a s dalším cinknutím obchod opustil.

Už tři roky bydlel ve třetím patře staré budovy na Via Piero della Francesca. Světlo u vchodu nesvítilo a na schodech si sotva viděl na vlastní ruce. Teprve když vešel do bytu, vyvolaly v něm nezvyklé okolnosti údiv. Nad tím, s jakou samozřejmostí se pohyboval ve známém prostředí, že zvedl ruku přesně do správné výšky, aby se trefil do klíčové dírky, jak jediným pohybem bez dívání nahmatal věšák, odložil tašku na počítač a poslepu našel dveře do koupelny.

Nádržka na vodu po spláchnutí bezmocně zachrčela. Manzano postrádal zvuk vody, která s tichým bubláním obvykle do nádržky přitékala. Otočil staromódní kohoutky u umyvadla, ty ale odpovíděly podobným zvukem jako záchod, a než se s kuckáním odmlčely, vyplivly jen pár kapek.

„No skvělý.“

Začíná to zacházet moc daleko, pomyslel si. Bez proudu nějakou dobu vydrží, ale bez vody? Kdyby aspoň nebyl tak špinavý.

Ozvalo se zaklepání a Manzano leknutím nadskočil.

„Bububu, strašidlo,“ zaslechl zvenku hlas svého souseda Carla Bondoniho.

Se svíčkou v ruce, která osvětlovala jen jeho vrásčitý obličej a rozčuchaný věnec bílých vlasů, vypadal jako stařec z nějakého Caravaggiova obrazu. Když před sebou uviděl Manzana, vyděšeně vykřikl: „Kristepane, co se ti to stalo?“

„Nehoda.“

„V celém městě nejde elektrina,“ prohlásil Bondoni. „Říkali to v rádiu.“

„Já vím,“ odpověděl Manzano. „Vypadly semaforey a moje Alfa je na odpis.“

„To byla i předtím.“

„Ty teda umíš člověka potěšit.“

„Tady máš, zapal za ni svíčku,“ řekl Bondoni a jednu mu podal. „Nebudeš aspoň muset sedět potmě.“

Manzano ji zapálil o Bondoniho svícen.

„Díky. Někde jich taky musím pár mít. Ale takhle se mi bude hledat líp.“

„Jsi přece inženýr a odborník přes počítače. Nemůžeš s touhle patálií něco dělat? Televize nefunguje, internet taky ne, člověk ani neví, na čem je. Vsadil bych se, že za to můžou tyhle moderní elektroměry.“

Manzano dostal hlad. Neznal Bondoniho dost dlouho na to, aby věděl, kam se jeho důchodcovské tlachání stočí. Bez televize se nudil, tak hledal zábavu. Ale co, řekl si Manzano, stejně nemám nic zvláštního na práci.

„Tak pojď přece dál, tady venku je zima. Jedl jsi něco?“

POBLÍŽ MĚSTA BREGENZ

„Tady už taky nic nefunguje! Ani jediná pumpa, kde bychom mohly natankovat!“ křičela Chloé. „To snad není možný!“

Sonja se naklonila mezi přední sedadla a pozorovala všude přítomný chaos. Začalo hustě sněžit. A stejně jako na ostatních benzínkách, i tady byly desítky aut zaparkovaných jedno přes druhé. Některá z nich se snažila prokřestit si cestu ven. Sonja mrkla na ukazatel nádrže Chloéina Citroënu. Žlutá kontrolka signalizovala, že už jedou na rezervu.

„S tím, co máme, už se na chatu nedostanem,“ poznamenala. „Zbejvaj nám dvě možnosti: počkáme tady, než čerpadla zase naskočí...“

„Což může trvat celou noc,“ poznamenala Chloé.

„Nebo sjedeme z dálnice a najdeme si nocleh,“ navrhla Fleur.

„Dlouho ale hledat nemůžeme,“ připomněla Chloé. „Moc daleko nedojedem. A pak zůstanem trčet na nějaký bezejmenný rakouský silnici. Tady aspoň budeme mrznout blízko zásob.“

Sonja se podívala na svůj chytrý telefon. „Škoda, internet pořád nefunguje. Jinak bychom si mohly ubytování najít rychle a jednoduše.“

Hodiny ukazovaly 22:47.

„Touhle dobou už jsem dávno chtěla sedět s hrnkem punče před hořícím krbem,“ povzdechla si. „Takže, kdo je pro hledání hotelu a kdo pro čekání? Tři, dva, jedna, teď!“

„Čekání,“ ozval se sbor čtyř hlasů.

„Mám hlad,“ přidala se Lara.

„Obchod i restaurace vypadaj zavřené,“ poznamenala Chloé.

„Jdu se mrknout. Stejně potřebuju na záchod. Jde někdo se mnou?“

„Já půjdu,“ odpověděla Fleur.

Sonja se k nim připojila, Chloé zůstala v autě.

Benzínka byla skutečně zavřená a většina aut prázdná. Obešly budovu a záchody našly na zadní straně. Sotva otevřely dveře, vyvalil se na ně zápach. Uvnitř nebylo přes tmou nic vidět.

„Sem na záchod teda nejdu,“ prohlásila Sonja.

Pokračovaly dál směrem k motorestu. Zpoza dvojitých dveří z mléčného skla vycházelo slabé světlo. Interiér restaurace vyvolal v Sonje pocit dobrodružství, ne nebezpečného, spíše takového, jaké zažívala při bouřce na letním táboře. Všechny stoly byly obsazené. Na některých plápolaly svíčky. Hosté se bavili, jedli, mlčeli, pospávali. Bylo tu o poznání tepleji než venku. Místností se linul zatuchlý zápach. Trojici vyšel vstříc muž v péřové bundě a s motýlkem kolem krku.

„Máme plno,“ prohlásil. „Světlo, voda, toalety, sporáky, lednice, topení, rezervační a platební systémy – nic z toho nefunguje. Máme už tři hodiny zavřeno, ale nemůžeme přece nechat ty lidi venku. Když se vám podaří najít místečko, můžete tady klidně zůstat.“

YBBS-PERSENBEUG

Devět mužů zíralo bez hnutí na monitory řídicího stanoviště.

„Jdeme na to!“

Oberstätter stiskl tlačítko. Tři hodiny telefonovali, diskutovali a prováděli simulace. Pořád ještě netušili, co výpadek způsobilo.

Věděli jen jedno: bez elektřiny byla skoro celá Evropa. Průtočné vodní elektrárny jako Ybbs-Persenbeug na Dunaji patřily k nejdůležitějším místům z hlediska obnovy dodávek, protože se mohly znovu rozběhnout kdykoli a bez pomoci. Věděli také, jak došlo k nouzovému odstavení jejich elektrárny. Rozsáhlý výpadek vyvolal v sítích náhlý nárůst frekvence, který už nešlo korigovat. Kvůli tomu deaktivovaly softwary v celé řadě elektráren během vteřiny automaticky provoz, aby ochránily generátory před zničením. Oberstätter měl s přetížením generátorů pravdu. Pořád ještě nechápal, proč kolegové viděli na ukazatelích řídicího stanoviště pravý opak. Doufal, že elektrárna nebyla poškozena.

Teď se pokoušeli ji znovu nastartovat. Na rozdíl od kávovaru nestačilo v tomhle případě zmáčknout jediné tlačítko. Krok za krokem museli prohnat turbínami vodu, zapnout generátory, ale přitom brát zřetel na tlakové ventily a další součástky, než mohli konečně poslat do sítě proud.

„A stop,“ řekl jeden z Oberstätterových kolegů. Namířil prst na jednu z obrazovek. „Tady, podívejte se. XCL 1362 hlásí nebezpečí zkratu. Hned ze začátku. Paráda. Armine, Emile, běžte dolů a zkontrolujte to.“

„To znamená další zpoždění, minimálně hodinu,“ povzdechl si jeden z oslovených.

„Nemáme na výběr,“ odpověděl Oberstätter. „Nemůžeme jet naplno, dokud nebude všechno v pořádku.“

Zvedl sluchátko a vytočil číslo krizového řízení na centrále.

BERLÍN

Frauke Michelsenová spěchala k východu. Proběhla kolem zasedací místnosti, kde ministr vnitra stále ještě přes videokonferenci rozebíral situaci se svými evropskými protějšky. Na chodbě na ni čekalo sedm kolegů z nejrůznějších oddělení a společně následovali mluvčího ministerstva do místnosti pro novináře.

Mezi mluvčím a jeho doprovodem létaly sem tam otázky a odpovědi.

„Už se ví, co to způsobilo?“

„Ne. Není se čeho chytout. Novinářům řekněte, že v tuto chvíli je nejdůležitější obnovení dodávek elektřiny. Po příčinách se začne pátrat, jakmile budou lidé moci znovu topit, nakupovat a chodit do práce.“

„Předpokládaný konec výpadku?“

„Těžko říct. Poskytovatelé byli prozatím optimističtí. Už se ale šest hodin marně pokoušejí znovu nahodit sítě. Novinářům řekněte, že poskytovatelé pracují s vypětím všech sil na obnově dodávek.“

„Jak k tomu může dojít po celé Evropě? To přece není možné.“

„V moderních, vzájemně propojených sítích to bohužel možné je. Právě proto věnuje pan ministr už dlouhou dobu maximální pozornost modernizaci elektrických sítí a systémů, zejména na celoevropské úrovni.“

„Záchrané složky?“

„Jsou v trvalé pohotovosti. Hasiči v uplynulých hodinách vyprostili z výtahů a metra tisíce lidí. Červený kříž a další se starají o nemocné, důchodce a ty, kteří uvízli na cestách.“

„Jak to uvízli?“

„Bez proudu nejde tankovat.“

„To nemyslíte vážně.“

„Bohužel.“

„A zrovna v den, kdy v některých spolkových zemích začaly zimní prázdniny.“

„Úřad pro technickou pomoc o všem ví a pracuje naplno.“

„Armáda?“

„Je připravena záchranné složky v případě potřeby podpořit.“

„Co doporučujeme lidem, kteří nebudou mít proud ani zítra?“

MILÁN

Manzano měl pocit, že od té doby, co vypadl proud, běží čas pomaleji. Zaposlouchal se do ticha. Stejně jako cestou domů si i teď uvědomoval, čeho si dříve nevnímal. Zvuků, které chyběly. Tiché hučení ledničky. Bublání vodovodu. Příliš hlasitá televize nebo hudba od sousedů. Zbylo jen Bondoniho občas přerývané dýchání, polykání a šustění košile o svetr, když odkládal sklenici na stůl.

„Čas jít do postele,“ oznámil stařík a s hekáním se postavil. Měl pravdu, hodiny nade dveřmi do kuchyně ukazovaly krátce po jedné. Manzano ho vyprovodil z bytu. Najednou ho přepadl zvláštní pocit. Nevěnoval mu pozornost a už se chystal poplácat Bondoniho na rozloučenou po ramenu, když mu najednou došlo, co je jinak. Pootevřenými dveřmi do pracovny dopadal na zem proužek světla.

„Počkej chvíli,“ řekl Bondonimu a vešel do pracovny, odkud vedla dvě okna na ulici.

„Pouliční osvětlení zase funguje!“

Bondoni už stál vedle něj. Manzano několikrát stiskl vypínač. V pracovně zůstalo potemněno.

„Zvláštní. Proč venku svítí a tady nic?“

Manzano se vrátil do chodby a otevřel skříňku s pojistkami. Všechny páčky byly ve správné poloze, hlavní spínač také. Displej elektroměru ukazoval „KL 956739“.

„Je tam zase proud,“ mumlal si pro sebe a Bondonimu řekl: „Vyzkoušej, prosím tě, vypínač u dveří.“

Cvak, cvak. Nic.

„Tak se na to se podíváme trochu blíž.“

„Na co?“

Ale Manzano už byl zpátky v pracovně, odkud se po chvíli vrátil s notebookem.

„Co tam hledáš?“ zeptal se Bondoni.

„Když kdysi instalovali tyhle moderní elektroměry, hned jsem si o těch krabičkách ze zvědavosti zjistil trochu víc.“

Zatímco pokračoval ve vyprávění, ťukal něco do klávesnice.

„Tyhle elektroměry jsou vlastně jako počítače. Proto se jim taky říká smart meter, chytré elektroměry. Díky nim si elektrárenská společnost může odečíst tvoje údaje o spotřebě, ale elektroměr i na dálku řídit.“

„To znám, můžou mě i odpojit od sítě,“ řekl Bondoni.

„A k tomu, ale i k dalším funkcím, se používají různé kódy.“

„Třeba ten, co tam je teď?“

„Přesně tak. A co je pro nás ještě zajímavější: s trochou snahy se k těmhle krabičkám můžeme i připojit.“

Bondoni se zašklebil. „Což asi není tak úplně legální.“

Manzano pokrčil rameny.

„A jak se na ně dá napojit?“ zajímalo Bondonihho.

„Úplně jednoduše přes infračervené rozhraní. To dneska umí skoro všechny počítače. I telefony. Tehdy jsem to zkusil, abych se podíval, co ta věcička umí a jak přesně funguje.“

„Nejsou potřeba hesla? To tyhle údaje nikdo nešifruje?“

„Jasně že jo. Ale tohle šifrování jde většinou rychle prolomit. A co se týče hesel, divil by ses, co všechno dneska člověk najde na internetu, když ví, kde hledat.“

„Tak tohle už určitě není legální.“

Tentokrát se zašklebil Manzano.

„Lidi by přece měli vědět, na kom jsou závislí, no ne?“

Na obrazovce notebooku se zatím objevil soubor, který hledal.

„Tehdy se mi podařilo načíst ovládací kódy. Tady vidíš jejich seznam. Třeba tímhle zadává poskytovatel elektřiny příkaz

zobrazit aktuální spotřebu. Nebo tady. Tím může poskytovatel přidusit spotřebu na dvě stě wattů a tak dále.“

Bondoni pročítal seznam. Pak zvedl oči zpátky k elektroměru.

„Ten, co máš na displeji, je i na seznamu. Akorát červeně.“

„A právě tady to začíná být zajímavý. Elektroměry vyrábí jedna americká společnost a dodává je i na tamní trh. V Americe se částečně používají odlišný kódy. I na funkce, který v Itálii vůbec nejsou. Třeba příkaz k totálnímu odpojení od sítě. Vidíš? Tady.“

Bondoni pomalu luštil pořadí písmen a číslic: „KL 956739. Ať se propadnu!“ Jeho obličej, ozářený modrým světlem z displeje notebooku, připomínal Manzanovi přízrak. „Takže Američani tě odpojili od sítě?“

„Ale ne. Víím jenom, že příkaz k odpojení sice nefiguruje v naší příručce, ale přesto funguje. Kdysi jsem ho i zkoušel. Teď ale přichází to nejlepší: protože se s touhle funkcí v Itálii nepočítá, nevysílá elektroměr při její aktivaci poskytovateli informace.“

„Počkej, počkej! Pro starochy, jako jsem já, to znamená, že se tenhle příkaz aktivoval a lidi z elektrárenské firmy o tom nemaj ani tušení?“

„Na starocha po flašce vína ti to teda pálí.“

„Ale jak se vůbec dá ten příkaz najednou aktivovat?“

„Toť otázka. Možná chyba v systému. Ale přivádíš mě na nápad. Pojď se mnou.“ Odtáhl Bondonihho ke dveřím. „Podíváme se, co dělá tvůj elektroměr.“

Manzano netrpělivě čekal, až se Bondonihho prsty, malátné stářím a vínem, konečně trefí klíčem do zámku.

Cestou k pojistkám si Manzano prohlížel obrázky na zdi. Bondonihho fotky z dovolených, s jeho dcerou, s jeho zemřelou ženou.

„Jak se daří dceři?“ Věděl, že pracuje v Bruselu pro Evropskou komisi. Nedokázal si ale zapamatovat, v jakém oddělení.

„Báječně! Představ si, že nedávno ji zase povýšili. Nevěřil bys, kolik už si tam vydělá. A všechno z mých daní.“

„Aspoň zůstanou peníze v rodině.“

„Ale ty nájmy v Bruselu jsou přímo skandální! Dneska akorát odjela na lyže. Do Rakouska. Jako by se v Itálii nedala strávit parádní zimní dovolená.“

Bondoni otevřel skříňku s pojistkami a chytrým elektroměrem.

Jeho přístroj ukazoval stejnou změť znaků.

VELITELSKÉ STANOVIŠTĚ

Rád by teď viděl Evropu z Mezinárodní vesmírné stanice. Rozsáhlé oblasti, odkud jindy svítily do vesmíru tenké žilky a zářící uzly světelného systému, musela teď halit temnota. Podle prvních zpráv a měření byly bez proudu minimálně dvě třetiny světadílu. A další oblasti měly následovat. Představoval si bezradné odpovědné činitele, jak se marně snaží dobrat příčiny, jak podezírají počasí, technickou závadu nebo lidskou chybu, ve skutečnosti však nemají ponětí o molochu, o němž se ještě před několika hodinami domnívali, že ho mají pod kontrolou. A mysleli si to dál. Považovali výpadek za přechodný incident, který bude jako vždy po pár hodinách za námi a potom se stane tématem několika veselých anekdot nebo neškodných strašidelných historek.

Pravdou je, že bude co vyprávět. Ale nebudou to žádné laškovné teorie o skokovém nárůstu porodnosti o devět měsíců později ani nostalgické vzpomínky na spaní ve spacáku a koupání v řece jako kdysi dávno na letním táboře (to byly časy!). Za pár dní pochopí, že jejich vyprávění bude připomínat spíše příběhy, které dosud slychali jen ve válečných a katastrofických reportážích z dalekých zemí na jiných světadílech. Po několika týdnech jim bude jasné, že jejich příběhy budou jednou znít jako málem zapomenuté vyprávění prarodičů a praprarodičů o Evropě a světě zpustošených válkami, vyprávění, která nikdy nikdo nebral vážně, protože byla výplodem chladné melancholie

zasuté příliš hluboko v minulosti. A po nějakém čase začnou lidé jen velmi, velmi pomalu chápat, že čas příběhů skončil, protože dějiny se začaly psát znovu od začátku.

ČERPACÍ STANICE POBLÍŽ MĚSTA BREGENZ

Sonju probudily tlumené hlasy. Byla ještě otupělá spánkem a jen pomalu jí docházelo, že se lidé postupně zvedají a s šepotem směřují k východu. Fleur se jí hlavou opírala o rameno. Čím dál víc lidí se probouzelo, rozespale rozhlíželo kolem a se zájmem pozorovalo začínající shon.

Sonja vstala a přešla na druhý konec místnosti. Cesta připomínala běh přes překážky tvořené těmi, na které v noci zbyla jen místa na podlaze. Cítila vlhké oblečení, pot, tající sníh a vystydou polévku. K východu jí chybělo ještě pár metrů, když někdo nahlas vykřikl: „Pumpa už zase funguje!“

Šuškáni bylo rázem hlasitější. Když se Sonja konečně dostala ke dveřím, tlačili už se na ni ze zadu lidé a vystrčili ji ven.

Venku se do ní zakousla zima. Noc byla bezhvězdná. Na potmělém parkovišti před ní se do rozsvícené benzínky tlačily gestikulující postavy.

Sonja vyrazila za nimi, narychlo si upravila vlasy a vešla do obchodu. Na první pohled si všimla, že většina regálů a chladniček byla poloprázdná. Hlasy lidí kolem zněly čím dál naštvaněji a zklamaněji. Konečně jí došlo, že čerpací stojany pořád ještě nefungují. Popadla z regálů chleba, sendviče, sušenky a něco k pití a postavila se do fronty k pokladně.

„Jenom hotovost,“ zamumlal prodavač za pultem v nářečí, jemuž sotva rozuměla. Sonja se chvilku přehrabovala v peněžence, vytáhla z ní jednu z posledních bankovek, uklidila drobné a vyšla ven.

Viděla, jak z motorestu proudí masy lidí. Potřebovala na záchod a kručelo jí v břiše.

U auta už na ni čekaly ostatní.

„Naše snídaně,“ oznámila a zvedla tašku s nákupem nad hlavu.

Za úsvitu doběhla k živému plotu, který odděloval parkoviště od lesa a luk vedle motorestu. Navzdory zimě cítila už před křovím, že se z prostoru za ním stala hromadná latrina. Vyrázila podél živého plotu v naději, že kousek dál to nebude tak hrozné. Sto metrů od benzínky, na konci parkoviště, se konečně odvážila vejít do křoví. Zem byla poseta bílými vlhkými útržky. Sonja je raději blíže nezkoumala.

O necelé dva metry dál uviděla postavu v podřepu. Zamumlala něco nesrozumitelného, co mělo vyznít jako omluva, a rozběhla se pryč. Celou dobu si dávala pozor, kam šlape. Opodál dřepěl někdo další. Jinde zase stála žena a přidržovala své malé dítě, aby mu potřebu ulehčila. Konečně objevila místo, kde se cítila nepozorovaná. Z noci jí ještě zbyly papírové kapesníčky i navlhčené ubrousky. Co nejrychleji dokončila vše potřebné a pospíchala přes křoví zpátky. Lara a Chloé už seděly v autě a cpaly do sebe sendviče. Sonja si přisedla k nim na zadní sedadlo. Bylo vlhko a taková zima, že jí šel od pusy kouř. V rádiu četl hlasatel zprávy.

„Proud prej v noci vypadl v polovině Evropy,“ oznámila Lara.

„A co budeme dělat?“ zeptala se Chloé. „Nemůžeme tady zůstat sedět v tom mrazu. Ani v tamhletom provizorním uprchlickým táboře se vši tou úžasnou hygienou.“

Fleur přistoupila k nim. „Brrr, to je ale hnusně,“ ulevila si a promnula si ruce, aby se zahřála. „Tady už nezůstanu ani vteřinu.“

„Zrovna to řešíme.“ Na parkovišti někdo zatroubil. Jako by to mohlo něčemu pomoci. Přesto se začali přidávat další. „Bez proudu, bez telefonu, bez benzínu, co dál?“ Chloé musela křičet, aby jí ostatní rozuměli. Venku se zatím vyhrotila všeobecná nespokojenost. Takhle asi zní stádo buvolů, pomyslela si Sonja. Stádo aut se aspoň nemůže jen tak jako smyslů zbavené někam rozběhnout a zpusťošit všechno, co mu stojí v cestě. Mlčela a znepokojeně se zaposlouchala do narůstající vřavy.